

KAKO SAM GRADILA PROFESIONALNI IDENTITET

Nevenka Milaković Veršić

Centar za socijalnu skrb Zagreb - Medveščak
Zagreb

SAŽETAK

U radu se objašnjava kako se na početku rada mladi stručnjak susreće s različitim problemima na koje često ne zna odgovore. Shvativši intuitivno da mu nešto nedostaje, u radu traži izlaz. Uključuje se u edukacije koje mu otvaraju nove putove. Autorica opisuje korist pojedinih edukacija u odnosu na sebe i klijente. Naglašava potrebu stalnog educiranja te mukotrpnost učenja "na vlastitoj koži".

Ključne riječi: Socijalni pedagog, profesionalni identitet

Ubrzo nakon što sam se zaposlila u Centru za socijalnu skrb Zagreb - Medveščak shvatila sam koliko je manjkavo moje znanje. U tom je kolektivitu najviše bilo zaposlenih socijalnih radnika te po jedan pravnik i psiholog. Direktor je bio defektolog, ali logoped, i nije mi mogao pomoći u mom poslu. S druge strane govorili su kako na Referadi za maloljetničku delinkvenciju mogu svi raditi bez obzira na struku i iskustvo (što je zapravo bila varka, jer sam se nedugo zatim uvjerala kako su zbog težine i delikatnosti posla svi bježali od toga koliko god su znali "popovati" meni i mojim suradnicama). U takvoj sredini nisam imala od koga učiti, a svakodnevni posao mi je ubrzo pokazao koliko još trebam raditi na sebi, koliko ne znam i koliko sam zapravo ušla u jednu veliku avanturu u kojoj mi je dana uloga onoga koji, na neki način, odlučuje o tuđim sudbinama, a za to nije bio zreo.

Često sam pokušavala moje klijente, djecu i roditelje, uguravati u teoretske modele naučene na fakultetu, misleći da se mehanički mogu primjeniti u praksi sa svakom osobom. Ubrzo sam shvatila da nešto "ne štima". Izvještaje za sud sam uljepšavala želeći da se stekne bolji dojam o mojoj stručnosti, no vrlo brzo sam shvatila da su mi potrebne nove spoznaje, ali i dobar savjet iskusnih praktičara. Naime, dogadalo mi se da su djeca bila otporna na bilo koji pristup i da su odbijala moje metode naučene na fakultetu i nikako mi nije bilo jasno gdje je greška. Učili smo da je uvijek stručnjak kriv ako nema napretka u radu, a nikako dijete s kojim radiš. Tada još nisam znala da ta omnipotentnost

šteti i meni i djeci i roditeljima s kojima sam radila. U tim mojim počecima sam bila puna strahova i profesionalne zabrinutosti za klijente. Obvezno sam posao "nosila" kući razgovarajući o njemu sa svojim najbližima i posao mi je postao prava moratipičan "filmski" samarićanski odnos koji je u krajnjem slučaju mogao biti i kontraproduktivan za djecu, njihove roditelje i mene.

Prekretnica se dogodila u slučaju jednog maloljetnika kod kojeg je dijagnosticirana granična psihoza, a u odgojnom zavodu je bio zbog pokušaja ubojstva. Nisam bila svjesna težine njegovih problema i bila sam uglavnom opterećena time da riješim njegov ugrožen socijalni status. Naime, nakon povratka iz Doma za preodgoj ostao je bez stana, spavao je po vežama, jer nije htio u Centar za odgoj djece i omladine u zagrebačkim Dugavama. Shvativši da se nešto s njime događa-među ostalim bila je očito izražena paranoidnost- otišla sam s njime kod psihijatra koji mi je, hospitalizirajući ga, u razgovoru "otvorio oči" i razjasnio koliko sam se zapravo pogrešno skrbila o tom mladiću ugrozivši čak i sebe. Naime, on je bio u prvom redu medicinski problem, što se i kasnije pokazalo. Upozorio me na potrebu edukacija i ispričao mi, u toplom pristupu, kakve je on edukacije prošao, koliko je to teško ali i neophodno ako čovjek želi ovaj posao raditi stručno.

Posrećilo mi se da je nekako u to vrijeme Zavod za socijalni rad grada Zagreba organizirao edukacije za kolege koji su radili na Referadi za zaštitu braka i obitelji i da je u zadnji tren odustala

moja kolegica pa sam uskočila na njezino mjesto. Edukacije je vodila psihologinja Azra Kristančić iz Ljubljane. Bila je to prva luč u tami mojega profesionalnog sazrijevanja. Učila nas je Rogersovoj tehnici savjetovališnog rada. Njezino viđenje naših problema na poslu bilo je dostojanstvenije i racionalnije, a i nudila je tehniku koju smo mogli odmah aplicirati u svojem radu. Između ostaloga i ona je također govorila o potrebi rada "na vlastitoj koži", ističući kako se takvim educiranjem mnogo lakše može proniknuti u mnogobrojne probleme ljudi s kojima radim kako bi im pomogla, a sebi olakšala posao. Tada sam potpuno shvatila bit rečenica u predgovoru knjige Azre Kristančić koji je napisao Božo Žaja, a koje glase: "Uostalom, nismo li pretežno u fazi pred ili nakon ovladavanja univerzalnim tehnikama metode "vlastite kože". Pritom stečeni ožiljci, vlastiti ili tuđi, manje ili više s našim znanjem ili neznanjem, komponiraju se i oblikuju u našoj ljudskosti..... Čujemo li druge i sebe ili smo u ozvučju koji čini muk, šum, buku..... Provjerimo, pa makar nam se i čini da smo ovladali ili ovladani svim harmonijama." (A. Kristančić "Metoda i tehnika savjetovališnog rada" USIZ socijalne zaštite grada Zagreba - Zagreb 1984.)

Iz ovog odlomka ističem dvije riječi "ožiljci i provjerimo". Zašto? Zato jer do ulaska u edukacije -rada na sebi nisam mogla niti pretpostaviti koliko one mogu biti istodobno bolne ali i korisne. Provjeravajući pak sebe na tim edukacijama ulazila sam u različite "svjetove i osobe" kojima sam konačno nazrela mogućnost tumačenja pa po tome i postupanja. Možda je i pokazatelj prije spomenutih ožiljaka i činjenica da nas je na početku ovih edukacija s Azrom Kristančić bilo 15, a na kraju samo 6.

Sljedeća edukacija koja je ostavila traga na meni bila je ona s pokojnom psihijatricom doktoricom Đurđicom Gajer koja je imala veliko radno iskustvo na području dječje i adolescentne psihijatrije. I ona nam je, tumačeći to područje, govorila o svojim kontratransfernim problemima koje je imala kao mlad stručnjak, a prevladala ih je mukotrpno radeći na sebi. Tijekom edukacija uspjela nam je protumačiti i pomoći i najzamršenije probleme s kojima se do tada nismo znali nositi. I ovu je edukaciju trebalo izdržati, jer govoriti o samima sebi-dotičući vlastito psihološko, često je bilo bolno. Težinu možda objašnjava i podatak da smo i te edukacije počeli kao skupina od 15, a završilo nas je samo dvoje.

Nakon toga imala sam sreće da sam se uključila na edukaciju "Obiteljske i bračne psihoterapije" koja je trajala tri godine na Klinici za medicinsku psihologiju u Zagrebu. Shvativši značenje i potrebu takve pomoći mojim klijentima, u tijeku te edukacije sam u Centru u kojemu radim angažirala dvoje edukatora psihoterapeuta s kojima

sam kao koterapeut vodila obiteljsku psihoterapiju. U tom poslu uvijek je jedan od njih bio terapeut, a drugi opserver našega rada pa sam tako cijelo vrijeme učila, bila u superviziji, što se neizbježno odrazilo na kvalitetu mojega rada s tim i budućim klijentima. Nažalost, iako je ovaj posao polučio odlične rezultate, što su potvrdili ne samo zadovoljni klijenti nego i moji kolege, i koji je bio prvi takve vrste u Zagrebu a vjerujem i u Hrvatskoj, nakon tri godine je prekinut zbog navodnog manjka novca za plaćanje vanjskih suradnika, to jest zbog promjene nadređenih. Prekid takova rada još je jedanput pokazao kako naša struka u praksi još nema ni hrabrosti ni dovoljno znanja da se upusti u neke "avanture" koje su potvrdile svoju korist.

Radeći taj posao s mojim edukatorima u Centru došla sam do spoznaje da je svima nama potrebno veće senzibiliziranje prema klijentima i razumijevanje intertransfernih odnosa s kolegama, pa sam odlučila osnovati s mojim kolegama i kolegicama Balintovu skupinu koja upravo to omogućuje. Ta skupina je vrlo ambiciozno krenula i nakon kraćeg vremena transformirala se u obrazovno didaktičku skupinu u kojoj je emocionalno iskustvo bilo najvrijednija spoznaja. Tijekom dvije godine skupina se često približavala i terapijskom načinu rada čega se edukanti nisu plašili.

"Iz iskustva "Balintovih skupina" znamo da učenje i proživljavanje u njoj donosi uspjeh u praksi, ali istodobno i obogaćuje, ohrabruje i pomaže u samoostvarenju profesionalnoj jedinici, jednako liječniku kao i socijalnom radniku, jednako pedagogu kao i radniku u penalnoj instituciji. "Balintove skupine" pružaju učesnicima u zadržavajućoj mjeri mogućnost da postignu potpunije i uravnoteženije saobraćanje sa sredinom i posebno sa subjektima svoje profesionalne znatiželje." (Dr. Muradif Kulenović u članku "Balintove skupine ili borba protiv otuđenosti medicine"-časopis "Psihoterapija" nakladnik: Klinički bolnički centar, Centar za mentalno zdravlje Medicinskog fakulteta u Zagrebu, 1988. No 1. str. 94.)

I ovdje se ponovio slučaj iz prijašnjih grupa. Naime, i u ovoj nas je skupini na početku bilo 15, a na kraju samo 6. "Otpadali" su kolege koji su negirali bilo kakav konflikt ili poteškoću i tzv. "normalne osobe" koje su imale visok rigiditet obrambenih mehanizama. Naravno i ovdje nije potrebno naglašavati da je profesionalna znatiželja i ambicija da se lakše i stručnije radi bila jedini poticaj, jer se nikakvim materijalnim stimulansima nije nagrađivalo vlastito educiranje.

U ovom osvrtu spomenula sam samo neke edukacije koje sam prošla u svojem dvadesetgodinjskom radu defektologa u Centru za socijalnu skrb. One, a i druge koje ovdje nisam posebno spo-

minjala, (Transakcijska analiza; Gestalt terapija; Realitetna terapija te "Trauma i ljudski razvoj" koje je organiziralo Harvardsko sveučilište) to sam tek kasnije spoznala, nevjerojatno mnogo su mi pomogle da shvatim i prihvatim, lakše objasnim i kvalitetnije pomognem u potpuno novoj situaciji u kojoj smo se svi nenadano našli- u Domovinske ratu.

Nakon doista često bolnih i vrlo mukotrpnih, ali na kraju doista vrlo korisnih mnogobrojnih edukacija, u zaključku bih naglasila da mi je Fakultet dao temelje i razvio profesionalnu znatiželju bez koje ne bih shvatila potrebu nadgradnje. Rad, pak, u Centru potaknuo me na potrebu uvida u vlastito psihološko kako bih lakše mogla razumjeti svijet drugih osoba, njihovih emocija, doživljavanja, ponašanja i sporazumijevanja. Zbog toga sam zahvalna ne samo mojim mnogobrojnim fakultetskim profesorima te edukatorima nego i klijentima.

Na kraju želim istaknuti jedan potpuno nepotreban problem koji se javljao tijekom mojega educiranja. Radi se o svojevrsnoj ljubomori pojedinih promotora nekih edukacija. Često se, naime,

moglo čuti kako je jedna edukativna tehnika odlična, a druga, navodno konkurentna, ništa ne vrijedi itd. Taj rivalitet jest karakteristika kreativnih poslova kakav je naš, ali mislim da potpuno odgovorno i iskustveno mogu potvrditi da su sve te tehnike na neki način komplementarne, jer se iz svih njih može izvući nešto korisno. No, kako smo mi različiti tako i nekome odgovara više jedna, a drugome druga tehnika i, vjerujte mi, sva je mudrost samo u tome, jedino je potrebna volja i ne mnogo profesionalne znatiželje da se krene u edukacije, jer se ne jedanput dokazalo, pa je tako i u ovom slučaju, da je Fakultet tek početak. Nažalost posla ima i previše, posebice nakon rata, pa je nužno što češće organizirati što više edukacija, jer imamo mnogo onih koji nam mogu prenijeti svoje znanje na našu korist i korist naših klijenata.

LITERATURA

1. Dr. Muradif Kulenović: "Balintove skupine i borba protiv otuđenosti medicine" Časopis "Psihoterapija". nakladnik: Klinički bolnički centar, Centar za mentalno zdravlje Medicinskog fakulteta u Zagrebu, 1988. No. 1. str 94.

DEVELOPING OF PROFESSIONAL IDENTITY

Summary

The paper describes the difficulties of the young professional when at the start of her career she encounters various problems in her work for which she often has no answers. Comprehending intuitively that something is lacking, she starts searching for solutions and answers in additional education, which helps open up the new paths of knowledge. The authoress describes the benefits of specific education or training both, to herself and her clients. She also underlines the necessity of continual education, as well as the hardships of learning through work, by a "hit and miss" method.